

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Een geopende poort vanwege vrije gunst

„Maar die geschreven zijn in het boek des levens des Lams”.

Openbaring 21 : 27b.

U weet wat een bibliotheek is. Het is een gebouw of vertrek waar tegen de wanden op schappen allemaal boeken staan. In de hemel is ook zo'n bibliotheek. We vinden er het boek met de zeven zegelen. Het beschrijft de afwikkeling van de wereldgeschiedenis met als slot de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Er zijn nog meer boeken in de hemelse bibliotheek. Machtig veel zelfs, lange rijen. Die boeken zijn de dossiers waarin alles beschreven is en wordt van ieder mens. Het zijn de boeken die geopend worden als Jezus Christus op de grote witte troon gezeten naar beneden komt. Maar er is in de hemelse bibliotheek nog een derde boek. Dat boek heeft als titel: het boek des levens des Lams. Van dat boek spreekt onze tekst.

We moeten niet doen alsof dat boek er niet is. Het is er. Het boek Openbaring spreekt er zelfs vijf keer van.

De meeste van onze gemeentes hebben een ledenlijst. Daar staan op de leden en de doopleden van de gemeente. Het boek des levens des Lams bevat al de namen van hen die door God zijn verkoren ten eeuwiggen leven.

Vergis u niet: 't is geen klein boekje. Zeker - ten opzichte van het geheel van de mensheid zijn de verkorenen een klein kuddeke. Echter dat kleine kuddeke is toch een schare die niemand tellen kan. Dus dat boek is groot, uitermate dik. Er staan zoveel namen in dat u deze niet tellen kunt.

We moeten allereerst zien het wonder van dit boek. Dat het er is, is een groot wonder. We moeten ons verbazen.

De tekst begint met het woordje „maar”. Dat geeft een tegenstelling aan.

Aan Johannes op Patmos is getoond de stad, het heilige, het nieuwe Jeruzalem van God nederdalende uit de hemel. De schoonheid van die stad wordt door Johannes beschreven. De straten zijn van zuiver goud. De poorten zijn paarden poorten. In die poorten zijn twaalf engelen. Ze zijn de bewakers. Uit alle windstreken komen de mensen aan om door de poorten de stad in te gaan. Maar niet alle worden toegelaten. De vraag die opkomt is: wie worden toegelaten en wie niet? Wie blijven buiten en wie gaan erin? Gods Woord laat ons niet in de mist. We krijgen er duidelijk antwoord op.

In die stad zal niet inkomen iets, dat ontreinigt, en gruwelijkheid doet, en leugen spreekt. Moeten wij nu niet zeggen: o God, wie kan dan ingaan? Zijn wij niet allen Adamskinderen? Zijn we niet allen onrein, geheel en al verdorven geworden? En komt vanuit de verdorvenheid niet het doen van gruwelijkheid en het spreken van leugen voort?

Wat is dat eigenlijk: gruwelijkheid doen? Dat is dit dat wij van nature naast of in de plaats van de enige, ware God onze goden hebben waarop wij ons vertrouwen stellen. Wat is dat eigenlijk, leugen spreken? Dat is dit dat wij de waarheid in ongerechtigheid ten onder

houden, de waarheid omtrent onszelf, de waarheid omtrent God.

Alle mensen zijn gelijk. Er is geen enkele uitzondering. Allen nakomelingen van de gevallen Adam. En toch gaan er vele door de poorten van het nieuwe Jeruzalem! Hier is het wonder. En waarom dit? Omdat er is het boek des levens! Op grond van het feit dat mensen zijn ingeschreven in dat boek gaan ze in.

Waarom zijn hun namen geschreven in dat boek? Zijn ze beter dan andere? Is het soms omdat zij geloven, omdat zij zich bekeerd hebben? Is het soms op grond van hun bidden, hun tranen, hun werken? O neen! Ze zijn ingeschreven op grond van verkiezende liefde, vanwege Goddelijk welbehagen, welbehagen niet gefundeerd op iets van de mens, slechts gegrond op Gods Vaderhart. Hij heeft liefgehad, omdat Hij liefhad.

Is dat boek des levens nu geen groot wonder? God kan rechtens alle mensen zonder één uitzondering verdoemen. Wij hebben God de rug toegekeerd. Wij zijn vrij-en moedwillig ongehoorzaam geweest. En nu toch mensen die eeuwig zullen leven. Naar Goddelijke vrijmacht heeft God namen geschreven in het boek des levens.

Wanneer heeft God dat gedaan? Worden er ook vandaag nog namen in dat boek geschreven. O neen! Dat is reeds geschied vóór de grondlegging der wereld! Toen heeft God reeds al die namen ingeschreven in het boek des levens. Wat een wonder is dat boek des levens! Wat een wonder als mijn naam er ook ingeschreven staat! Weet u -, dat boek des levens spreekt van de vrije gunst die God van eeuwigheid bewoog. Het onderstreept dat zalig worden een zaak is van genade alleen. Waarom zou het voor u niet kunnen? Ik weet als het ontdekkend licht van de Heilige Geest bestraalt dan wordt zalig worden zo onmogelijk. Zo'n zondaar als ik ben, hoe zou die ooit kunnen ingaan? Maar het ingaan is door genade alleen! Daarom kan het ten-volle, zelfs voor de allergrootste zondaar!

Er is het wonder van dat boek, maar er is ook de zekerheid door dat boek.

Zaligworden is niet een dubieuze zaak. Het wordt in de tekst betuigd en verzekerd: zij die ingeschreven staan, zullen ingaan. Niet één meer, en niet één minder. Och aan onze kant zijn er zoveel twijfels, zoveel vragen. Hoevelen gaan er niet op een misschien voort? Maar van Gods kant ligt het vast van eeuwigheid.

U moet eens denken aan wat er allemaal in het boek Openbaring staat. Welke krachten en machten er zullen losbreken, en de kerk des Heeren zullen aanvallen. Wie staat in dat boek des levens, wordt hier in de tijd door de Heilige Geest levend gemaakt. Welke krachten en machten vallen niet aan op Gods kind. Heel de hel mobiliseert zich om terug te winnen wat door Goddelijke almacht ont-nomen is. Wat een strijd, wat een moeite, wat een verdrukking hier voor Gods kind. En soms is het uitzicht op het nieuwe Jeruzalem helemaal weg. Zo hoog kunnen de golven opgezweept worden. Moeten we maar niet spreken van hopen in de betekenis van niet-weten, van onzekerheid betreffende zalig worden?

De Schrift zegt ons dat we roeping en verkiezing moeten vastmaken. Het is Goddelijke

opdracht. Zij die geschreven staan in het boek des levens zullen zalig worden. Dat is door niets tegen te houden. Door heel de hel niet, en door heel de wereld niet, en zelfs niet door het vlees en de zonden.

Nu zoudt u graag over Gods schouder willen mee lezen in dat boek des levens, en kijken of uw naam er ook in geschreven staat. Doch dat staat God u niet toe.

Er zijn mensen die verkiezing en verwerping funderen op gelijke grond, op de grond van het welbehagen. Men maakt zo God tot een God van willekeur. Maar zo is God niet. U moet oppassen dat u niet valt in de strikken van satan uitgezet tot uw eeuwig verderf. U moet niet beginnen bij de praedestinatie. U moet beginnen bij het begin. De Schrift zegt dat ze zullen komen met smeking en geweene. Hebt u al eens tegen God gezegd dat het recht, volkomen recht is als Hij u voor eeuwig wegwerpt? Wat zijn we er toch vijand van om te buigen onder Gods recht, om te belijden: Heere, als U mij wegwerpt, Uw doen is rein, en Uw vonnis gans rechtvaardig!

Weet u wat nu zo rijk is betreffende dat boek des levens? Wel - dat is het boek des levens des Lams. Hier wordt aangegeven de rechtsgrond voor dat boek.

Hoort u het goed: het is niet slechts het boek des levens, maar het boek des levens des Lams. God is een God van recht. Zondaren kunnen niet zo maar ingaan in het nieuwe Jeruzalem. God heeft gezegd: de ziel die zondigt zal sterven. Daar kan God niet van af. Hij zou een veranderlijke God zijn. Zijn woord zou niet meer vast zijn. Doch het boek des levens is gegeven aan het Lam. En in dat ene woordje „Lam”, met die drie letters wordt aangegeven de rechtsgrond voor het zalig maken van al degenen die zijn ingeschreven in het boek des levens.

Jezus Christus, de Zoon van God. Zie het Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. Lam geworden, en Zich als Lam ter slachting laten leiden. Het kruis, Golgotha. Eer dat God de zonde ongestraft liet blijven, heeft Hij ze gestraft aan Zijn lieve Zoon met de bittere en smadelijke dood des kruises. God is de God van het hoogste recht.

O die grote, onuitspreklijke liefde: God Zijn Zoon gegeven. O die grote, onuitspreklijke liefde: die Zoon Lam geworden, om geslacht te kunnen worden. Zo lief had Hij Zijn Vader. Hij wilde dat niet één deugd van Zijn Vader gekrenkt zou worden. Zo lief heeft Hij al degenen die geschreven staan in het boek des levens. Voor hen Lam geworden. Voor hen Zich ter slachting laten leiden. Voor hen verworpen door Zijn Vader, door God als Zijn Rechter. Weggeworpen in de buitenste duisternis en in de diepte der hel.

Leert u bij het begin te beginnen? Ik bedoel dat geenszins schematisch. Het is steeds weer en steeds meer. Omdat ik leer heenvluchten naar het Lam Gods. Omdat Lam Gods wordt zo groot en dierbaar. Geef mij Jezus, of ik sterf. Buiten Jezus is geen leven, maar een eeuwig zielsverderf.

En nu door en in dat Lam de zekerheid van het geschreven staan in het boek des levens. Nooit buiten dat Lam om. Hoort u het: het is het boek des levens des Lams.

Satan is de verklager der broederen. Zoekt u de rechtsgrond van zalig worden in u zelf,

gewis satan triomfeert. Het Lam is de enige rechtsgrond.

Het boek des levens des Lams. Allen die daarin geschreven staan zullen ingaan in het nieuwe Jeruzalem. Het staat van eeuwigheid vast. En zij die ingaan leren hier het lied van verwondering: waarom was het op mij gemunt, daar zovelen gaan verloren? 't Is alleen door de vrije gunst die God van eeuwigheid bewoog!

Ds. v.Z.

Van de administratie

We werden in de afgelopen periode verblijd met de opgave van 10 nieuwe abonnees, waarvan er 9 ons blad ontvangen als een geschenk van familie of kerkeraden. Aan giften ontvingen we f 30,-. De opbrengst van de kollekten, koffiegeld en giften van de ontmoetingsdag in Kampen bedroeg f 7.927,30.

Voor dit alles weer heel hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Verslag ontmoetingsdag.** Het is niet mogelijk al in dit nummer een verslag te leveren van de ontmoetingsdag te Kampen op 11 dezer. We verwijzen daarvoor naar het volgende nummer.

2. **Vergadering.** Op de vorige vergadering van ons bestuur met een aantal belangstellende ambtsdragers werd afgesproken, dat we D.V. 6 februari 1989 weer te Meerkerk zouden vergaderen. Drs. G.R. Procee te Opperdoes hoopt dan een inleiding te houden over Th. à Brakel. We delen dat hier even mee, omdat toen dit besloten werd al verschillende bezoekers vertrokken waren. Men noteer deze datum.

3. **School voor Dundas en Hamilton.** Per bank kwam binnen een gift van f 250,- van de Chr. Geref. Eben Haezerkerk te? (banknummer 3593.63415), waarvoor hartelijk dank.

B.

Wat je niet alle dag hoort

Laatst was het zendingsdag in Elburg. Daar komen ook veel bezoekers van onze panddagen. Ik sprak er een en vroeg hem of hij ook Bewaar het Pand las. Zijn antwoord was ontkennend. Hij had er eigenlijk nog nooit van gehoord. U begrijpt mijn antwoord. Het werd dan toch wel tijd dat hij een abonnement nam. Het kostte maar f 10,- per jaar. Dat kon voor deze broeder geen bezwaar zijn. Hij liet zich daarom als abonnee noteren. Dezelfde week nog kreeg hij het begeerde blad.

Gisteren had ik een vrije zondag. Ik moest in die gemeente preken, waar de genoemde broeder woonde. Zonder dat ik erg in hem had, stond hij mij voor de dienst op te wachten. Hij zei: "Ds., wat is dát toch een mooi blad, dat Bewaar het Pand. Ik ben blij dat ik het heb. Ik heb het met veel genoegen gelezen. Het is echt stichtend!"

U begrijpt dat de ontboezeming van deze lezer mij goed deed. Ik kan daarom niet nalaten, u er van mee te laten genieten. Dat ons blad gewaardeerd wordt bleek mij ook uit dat legaat van f 10.000,- waar u in de vorige uitgaaf allen kennis van hebt kunnen nemen. Was zo iets er niet bij, wij zouden natuurlijk nooit het blad voor f 10,- kunnen uitgeven. Want dat zijn in feite alleen maar de portokosten. Het blad krijgt u dus eigenlijk voor niets. Mogelijk dat dit, "wat je niet alle dag hoort" een ander weer stimuleert, om abonnee te worden of om het een ander kado te geven. Het antwoord is nu aan u!

Ds. H.C. v.d. Ent.

Zien en horen

2.

In huis kan veel gezien en gehoord worden, maar buitenshuis nog meer. Immers men komt in aanraking met mensen. Men kan mensen ontmoeten van allerlei slag en aard. Hoe gevarieerd is al niet onze bevolking. Een fries laat zien en horen, dat hij een fries is en zichzelf kan gezegd worden van een zeeuw. Nu is er ook grote verscheidenheid in godsdienstig opzicht. Naast kerken zijn er diverse godsdienstige stromingen en secten. De mees-

ten hebben hun oorsprong in het buitenland. Veel is geïmporteerd geworden en groeit op onze vaderlandse bodem. Dit is bijzonder merkbaar in de grote steden. Een Hollander schijnt beïnvloedbaar te zijn, vandaar dat schier alle bewegingen in ons land te vinden zijn. En elke beweging heeft haar aanhang. Nu kan men wel eens in contact komen, zo onverwachts, met aanhangers van een bepaalde beweging. Jehovah getuigen staan van tijd tot tijd voor de deur. Nu is het doel van hun komst bekend. Gesprekken met hen hebben geen enkele zin. Waarom niet? vraagt u wellicht. Nu men gelooft niet in Gods Woord van Genesis tot Openbaring. Alleen een aantal Schriftteksten en dan toegepast op hun leer zijn acceptabel. Aan die teksten is men alleen gebonden. Door deze methode wordt de Goddelijke inspiratie, het Goddelijk gezag van het Woord geloofchend en vernietigd en bepaalt de mens zelf, wat gezag heeft en gelooft moet worden.

Nu worden er in bepaalde straten van de steden ook propagandisten van één of andere beweging gezien, of men komt ze in de vakantietijd ergens tegen. Zo nu verging het mij. Het kwam tot een gesprek met een dame. Een keurig geklede dame. In verschijning en haardracht een voorbeeld voor velen. Zij bleek te behoren tot de Hare Krishna Beweging. Zij was getrouwd, vandaar haar gewone kleding. De ongetrouwde dames zijn te herkennen aan hun oranje-kleurige kleding. De mannen, die bij de beweging zijn aangesloten, zijn kaalgeschoren "omdat de haren slechts de ijdelheid strelen" en dragen een staartje op hun achterhoofd "het herkenningsteken van de gelovigen". Op het voorhoofd en op elf andere plaatsen heeft men een streep geveerd, als teken dat men erbij hoort. De "devotees", de felle aanhangers kunnen geen betrekking erop na houden. Zij stellen zich volledig in dienst. Zij zijn onderworpen aan strenge regels, waaraan men zich dient te houden. Men mag niet meer dan zes uur slapen.

's Morgens moet men om half vier op. Tot acht uur wordt er veel gedaan aan meditatie. Men is gebonden aan leefregels. Geen vlees, geen vis, geen eieren. Geen alcohol. Niet roken en geen gebruik van verdovende middelen. T.V. kijken is verboden en seks mag alleen binnen het huwelijk. Daarbuiten is het streng verboden. Tegenover anderen moet men vriendelijk zijn. Met niemand twisten, ruzie maken. Men moet de waarheid spreken. Deze gedragslijn viel mij op tijdens het gesprek. De beweging op zich is nog maar goed twintig jaar oud. Zij is ontstaan in het Verre Oosten en is verwant met het Hindoeïsme. Krishna is een openbaring van de Indiase godheid Visnu. Bij deze godheid moeten we niet denken aan "God boven ons" maar veel meer aan "God in ons". Elk mens heeft een vonk van het goddelijk wezen. De mens is niet de uiterlijke mens die te zien is, voelbaar en tastbaar. De mens is in wezen de innerlijke mens zijn geestelijk "ik", zijn goddelijke ziel. Deze ziel is een wezenlijk bestanddeel van de godheid. Het zeggen "ik ben een Hollander" is slechts de buitenkant van het mensenleven. Het eigenlijke leven in de mens zelf, is zijn innerlijk, onafscheidelijk verbonden met Krishna, de allerhoogste Heer.

Doel van het leven is, dat de mens zich weet op te heffen boven het materiële en zich weet te richten op zijn "ik" op Krishna. De mens die daartoe komt, ontvangt diepe innerlijke vrede. Door zich te houden aan de strenge leefregels, meditatie en het steeds zingen van Hare Krishna - Hare Krishna, komt men al losser te staan van het materiële leven en komt het ik van de mens tot het Krishna-Bewustzijn.

Wie nu dit leven ket wordt na de dood eeuwig samenverenigd met Krishna, de allerhoogste Heer. Wie dit leven niet kende en geen enkele behoefte had aan Krishna bewustzijn keert in een volgend leven in een slechter leven terug. In dit geval wordt dan de mens een dier. Immers de aanhangers van deze beweging geloven in de leer, omdat de ziel na het leven terugkeert en zal zijn in de mens, man of vrouw. De ziel kan ook leven in een dier.

Wie nu dit leven kent wordt na de dood eeuwig ging op zich laat inwerken, moet zeggen zij

wijkt geheel af van de Heilige Schrift, van wat de Heere ons leert in Zijn Woord. Zonde en genade erkent men niet. De belijdenis van God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest en Hun werk ontbreekt. De vergeving der zonden, de wederopstanding des vleses en het eeuwige leven worden ontkend.

We hebben dus te doen met een beweging, die wat leer betreft volkomen denkt, spreekt en handelt in strijd met de Schrift. Hun rust, hun vrede is daarom ook niet de rust en vrede waarvan Gods Woord spreekt. Wat hun leefwijze betreft, daarvan behoeven we ook alles niet over te nemen. We belijden, dat de zonde als zodanig niet zit in de materie, in al het geschapene, maar in de zondige mens, die op zondige wijze met die materie omgaat. De mens mag niet opgaan in het materiële en geen misbruik ervan maken. Hij moet echter verlost worden van het materiële om in één te smelten met de godheid. Hij moet verlost worden van zijn zonden door het bloed van Jezus Christus en vernieuwd door de krachtige werking van de Heilige Geest. Een nieuw leven zal men moeten kennen. En dat nieuwe leven is geen vrij leven, maar een gebonden leven. Gebonden aan Gods Wet en Woord. Psalm 119 wijst ons daarop en spreekt daarvan. Laten echter de aanhangers(sters) van de Hare Krishna-beweging wat hun levensstijl betreft, voor ons niet tot een beschamend voorbeeld zijn. Zij doen veel. Wat doen wij? Zij laten na. Wat laten wij na? Zij laten zien. Wat laten wij zien? Zien in huis en daarbuiten van onze levensovertuiging? Kunnen onze burens zeggen: dat zijn "christenen"? Of zij dit nu prijzend of spottend zeggen, maar kunnen ze het van ons zeggen? Tegenover de dame van de Hare Krishna-beweging mocht beleden worden: het christen-zijn. Het moge wat gedaan hebben.

Horen en zien. Het ging door. Vooral het laatste in de vakantie-tijd. 's Zondags de dorsmachine op het land. In Zeeuws-Vlaanderen en op het voormalige eiland Tholen. En toen we kerkwaarts gingen passeerde de machine. Wat erg! En bijzonder erg, daar kerkelijke boeren al vragen om te dorsen op zondag. Nu nog maar een enkeling, maar het begin is er. En zij, die een dorsbedrijf hebben, schromen ook niet om het te doen. Voor geld wijkt het gebod. Maar de Heere handhaaft Zijn gebod en eist naleving van Zijn gebod. Ook vandaag. Geen aangepaste wet. De Wet voluit.

Horen en zien. Onder het zien valt ook het lezen. Nu van het lezen mag niet onvermeld blijven het feit dat 300 jaar geleden John Bunyan, de ketellapper van Elstow gestorven is. Hij is zeer bekend geworden door zijn "Christenreis" Geschreven tijdens zijn verblijf in de gevangenis. Wereldwijd is zijn boek verspreid geworden. Ook in onze taal is het verkrijgbaar en reeds jaren. Hoe is er niet naar gegrepen geworden. Wat heeft het onder de zegen des Heeren niet mogen doen. En dat de eeuwen door. De "Christenreis" is een oud boek, maar niet verouderd. Het mag in ons huis niet ontbreken. Het zou door ieder gelezen moeten worden. Het geeft veel onderwijs. Persoonstekeningen zijn ook treffend. Wat een licht heeft de Heere deze eenvoudige man gegeven. En daarvan heeft hij geen misbruik gemaakt om zichzelf te belichten, maar opdat Gods Woord zou zijn een lamp voor de voet en een licht op het pad. Terecht is opgemerkt: "de Christenreis is een hartveroverende vertolking van de Heilige Schrift en een uitdrukking van Gods weg met de zondaar, die elk mens ook vandaag wel mag inspireren".

Ds. M.C. Tanis.

Schriftberijmingen

4. (slot)

Proefbundel voor de Christelijke Gereformeerde Kerken

Na enkele Schriftgegevens bezien te hebben en in het kort stil gestaan te hebben bij de kerkgeschiedenis in het algemeen en de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bijzonder, ligt nu ter beoordeling voor ons de proefbundel. Als we letten op de argumenten van de voorstanders van uitbreiding van datgene wat volgens de kerkorde gezongen mag worden in

onze kerken, zou men toch mogen verwachten dat deze proefbundel voor verreweg het grootste gedeelte zou bestaan uit berijmingen van nieuw-testamentische Schriftgedeelten. Want, zo is steeds door deze voorstanders betoogd: we willen direkter, voller, rijker, op nieuw-testamentische wijze zingen van Christus en Zijn Borgwerk. We waren dan ook verbaasd toen we kennis namen van de inhoudsopgave. Van de 38 Schriftberijmingen zijn er 17 uit het Oude Testament afkomstig en 21 uit het Nieuwe Testament. Dus bijna de helft is afkomstig uit het Oude Testament. Dit is merkwaardig daar telkens op de kerkelijke vergaderingen valt te beluisteren dat men het heil in Christus in nieuw-testamentische bewoordingen wil bezingen. Bij het nazien van de inhoud van de proefbundel valt het op dat er sprake is van enkele overlappingsen. De nummers 5 en 6 zijn berijmingen van Jesaja 12. Vergelijking van deze twee valt naar onze mening in het voordeel van nummer 6 uit. De nummers 12 en 13 zijn berijmingen van Jesaja 53. Naar ons inzicht is nummer 13 beter dan nummer 12. Nummer 31 is een berijming van Openb. 5 : 9-14 en nummer 32 is een berijming van Openb. 5 : 12. Waarom deze overlappingsen en waarom wordt er geen keuze gemaakt als één van de twee berijmingen duidelijk beter is? We krijgen de indruk dat bij het samenstellen van de proefbundel allereerst is gekeken naar wat voorradig is aan Schriftberijmingen en dat niet in de eerste plaats doorslaggevend is geweest welke Schriftgedeelten berijmd waren. Het lijkt wel alsof men zich gedwongen voelde een bundel samen te stellen omdat er nu eenmaal een roep om verruiming van de gemeentezang is in de kerken. Er zijn er die verruiming willen, dus het moet er komen. Wat dan maar enigszins aan de door de synode gestelde norm beantwoordt, moet dan ook maar worden opgenomen.

De synode van 1980 heeft uitgesproken aan welke norm een berijmd Schriftgedeelte moet voldoen. Deze synode stelde vast dat onder een berijmd Schriftgedeelte verstaan dient te worden "een bewerking in liedvorm van een aaneengesloten passage uit de Heilige Schrift waarin de oorspronkelijke tekst trouw wordt gevolgd". Dat houdt in dat een Schriftgedeelte bij berijming qua inhoud op de voet moet worden gevolgd. Er mogen geen gedeelten worden weggelaten bij de berijming. Ook zal het niet de bedoeling zijn van de synode dat men uit een passage van de Heilige Schrift een vers apart neemt en dat gaat berijmen. We hebben de tekst van de Schriftberijmingen naast de Bijbeltekst gelegd en beide met elkaar vergeleken. Het zou te ver voeren als we bij elk nummer zouden aantekenen wat onze bevindingen zijn geweest. In het algemeen moet worden opgemerkt dat de berijmingen dikwijls erg vrij zijn. Er worden dingen weggelaten en er worden dingen toegevoegd. In 1 Cor. 13 is geen sprake van een refrein in de Bijbeltekst. Dan mogen we onzes inziens ook geen berijming maken die een refrein bevat. Dat mag alleen als Gods Woord dat ook heeft. Wie dan verder zich verdiept in de berijming van 1 Cor. 13 ziet dat er heel wat wordt weggelaten, dat er ook sprake is van vrije weergave van de Bijbeltekst. Soms komt de vraag op: wat betekent deze berijming eigenlijk? De bundel doornemend moet geconcludeerd worden dat de meeste Schriftberijmingen niet voldoen aan de door de synode gestelde norm. Onzes inziens voldoen alleen de volgende nummers aan de norm: 1, 11, 14, 17, 18, 28, 30, 32 en 34. Dat zijn er negen van de 38. De andere nummers uit de proefbundel bevatten toevoegingen en weglatingen en zijn vaak te vrij in hun weergave van de Bijbeltekst. Nummer 24 (1 Tim. 3 : 16) kan in ieder geval al geen berijming van de Bijbeltekst worden genoemd.

Het is ook een goede zaak te letten op zingbaarheid. Schriftberijmingen die vanwege hun inhoud afgewezen moeten worden, hoeven niet meer onderzocht te worden. Van de 9 Schriftberijmingen die dan overblijven valt wat de zingbaarheid betreft alleen te vermelden dat de eerste regel van nummer 1 onzes inziens moeilijk te zingen is.

Er zit ook een praktische zijde aan de beoordeling van de Proefbundel. We menen er sterke aanwijzingen voor te hebben dat er

slechts weinigen in onze kerken werkelijk belang hebben bij deze proefbundel. Helaas is het zo dat op meerdere plaatsen uit het Liedboek wordt gezongen. Deze vrijheid heeft men zich veroorloofd tegen de geldende bepalingen van de kerkorde in. Het valt niet te verwachten dat door deze bundel het Liedboek van de bank zal verdwijnen in gemeenten waar dit Liedboek in gebruik is. De zogenaamde "wildgroei" op liturgisch gebied valt met dit bundeltje niet te bestrijden. Wie meent dat dit wel zo is verliest de werkelijkheid uit het oog, is niet realistisch, maar idealistisch bezig. Uit een recent interview met Ds. A.W. Velema van Gouda in de Wekker van 17 juni 1988 werd een vraag gesteld over de proefbundel. Uit het antwoord blijkt dat ds. Velema voorstander is van het gebruik van het Liedboek. Hij acht het praktisch onhaalbaar met een eigen bundeltje te komen. Het antwoord van ds. Velema wordt als volgt besloten: "Hebben we nu echt zo'n behoefte aan het zingen van berijmde Schriftgedeelten? Bovendien is de waardering binnen eigen kring zo uiteenlopend dat het tot niets leidt. Binnen behoudende gemeenten in onze kerken laat men de bundel links liggen. Uit een andere overweging waarschijnlijk dan men er daar op nahoudt, maar ik kan mijn medebroeders daar geen ongelijk geven." Er zal in de praktijk van ons kerkelijk leven waarschijnlijk maar een heel kleine groepering zijn die wel gebruik wil maken van een eigen bundeltje.

Verder valt te voorzien dat de verwijdering in eigen kerkverband alleen maar groter wordt door een eigen bundeltje in te voeren. De eenheid is er zeker in dit stadium van het kerkelijk leven niet mee gediend. Er zijn al genoeg spanningen en meningsverschillen. Terecht werd er door Ds. P. den Butter op de synode van 1986 op gewezen dat de bundel berijmde Schriftgedeelten de indruk wekte een soort verlegheidsoplossing te zijn. Hij was van oordeel dat grote delen van onze kerken geen enkele behoefte aan zo'n bundel Schriftberijmingen hebben. Bovendien wees hij er ook op dat door een eigen bundeltje onze kerken in een ongewenste uitzonderingspositie komen te verkeren binnen de Gereformeerde gezindte.

Concluderend valt te zeggen dat principieel gezien de Heilige Schrift er zeker niet toe verplicht om allerlei Schriftberijmingen te gaan zingen. Ook de kerkgeschiedenis en de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde kerken tot 1974 wijzen ons deze weg niet. Gezien de Schriftgegevens, de kerkgeschiedenis en de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerken zou het het meest verantwoord zijn terug te keren tot 1836: alleen Psalmen en de Lofzangen. Nog afgezien van het feit dat Schriftberijmingen niet gezongen behoren te worden in de eredienst, is het gehalte van de berijmingen in de proefbundel van een dusdanige aard dat in de meeste gevallen niet van een goede berijming gesproken kan worden. Toch invoeren van de proefbundel zal maar heel weinigen voldoen: sommigen willen veel meer, anderen zijn volstrekt tegen. Door toch invoeren manoevreren we ons binnen de Gereformeerde gezindte in een ongewenst isolement. De onrust in de kerken zal door invoering van de proefbundel niet verminderd, maar wel vermeerderd worden. Vele argumenten om de proefbundel niet goed te keuren.

Bovendien valt datgene wat gezongen wordt heel gemakkelijk uit te breiden. Want van de 150 Psalmen wordt slechts een kleine selectie gezongen in de eredienst. Als we ons er op toe zouden leggen werkelijk alle 150 psalmen te zingen, zouden we misschien wel van een verdubbeling of verdrievoudiging kunnen spreken van datgene wat gezongen wordt in de praktijk van de zondagse eredienst en op de feestdagen en bijzondere dagen van het kerkelijke jaar. Dat zal geen onrust geven. Als er een zangvereniging is in de gemeente, kunnen de onbekende Psalmen daar geleerd worden, zodat de predikant ook werkelijk onbekende Psalmen kan opgeven. Deze weg van het werkelijk zingen van alle 150 psalmen zoals ook Calvin deed, zou de synode veel werk bespaard hebben en ook de kerkeraden zouden zich niet hebben te hoeven buigen over de Proefbundel. Dan zou er meer tijd

zijn voor het eigenlijk werk in de gemeenten. Laten we als kerkeraden onze verantwoordelijkheid mogen verstaan en naar deputaten schrijven over de Proefbundel die werd aangeboden. Gezien al datgene wat we genoemd hebben hopen we van ganser harte dat de volgende synode D.V. tot het besluit mag komen de "proefbundel" niet vrij te geven voor gebruik in de eredienst en tevens dat de synode tot het besluit mag komen de zaak van het kerklied op zijn minst verder te laten rusten, of wat nog beter zou zijn: terugkeer naar 1836.

Ds. A. van Heteren, Werkendam.

Het is wèl 15.

Hulpmiddelen voor onderwerping (3)

Deze overwegingen zijn voor een Christen van nut om de gesteldheid waar mijn tekst van spreekt te verkrijgen en levendig te houden.

1. Denk niet, dat deze grote en zoete les in één keer kan worden geleerd. God onderwijst Zijn kinderen zoals u de uwe, beetje voor beetje. Iets deze week en de volgende week weer iets. Iets voor deze beproeving, meer door een andere. En evenals uw kruizen komen, komen uw vertroosting en niet allemaal op één keer. De vrucht van de beproeving wordt niet onmiddellijk ingezameld. "En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid dengenen, die door dezelve geoefend zijn", Hebr. 12 : 11. De vrucht wordt niet dadelijk ingezameld. Zij moet tijd hebben om te rijpen. Het geloof moet worden beproefd voor het gelouterd zal uitkomen, zoals goud dat door het vuur beproefd wordt. Verwacht niet deze les in één keer te leren: "Het is wèl." Zulk kennen en bevinden is de vrucht van lange oefening en waarneming.

2. Verwacht niet, als gij nu in staat zijt de taal van onze tekst te gebruiken, dat gij dat altijd met hetzelfde gemak en dezelfde vertroosting zult doen. Abraham twijfelde niet aan de belofte van God door ongeloof, toen hij de tijding van een zoon ontving, maar het lijkt wel of hij haar naderhand betwijfelt, toen hij tot Hagar inging. Mijn berg staat vast, zeide David, maar toen God Zijn aangezicht verborg, was David onmiddellijk van streek. Een Christen is zowel vlees als geest. We hore niet alleen van Jobs lijdzaamheid, maar ook van zijn ongeduld.

Merk het op, dat we voortdurend lezen van het tekort komen van de heiligen in de genade, waarin zij het meest uitblinken. De reden is deze: te laten uitkomen dat men op geen mens meer kan vertrouwen, neen, ze kunnen niet vertrouwen op hun eigen hart. Weinig Christenen behouden hier een vaste, gelijke gesteldheid.

Twee dingen ziet het geloof in de beloften, die de ziel ondersteunen en vertroosten, al zijn de beloofde zegeningen niet ontvangen.

1. **De Christus Gods.** Deze was het doel en streven en de ondersteuning en vertroosting van het Oud Testamentische geloof. Al de beloften waren slechts één belofte en dezelfde zaak, hoe verscheiden ook. Christus en de zaligheid in en door Hem is het wezen van alle beloften. "Alle beloften van God zijn in Hem ja en in Hem amen." De belofte moge op zichzelf nog zo zoet, aangenaam en verkwikkend zijn, als Christus er niet Zelf in is, zij een droge borst, een bron zonder water. Hoe is de vloek weggenomen? Is het eerste onderzoek van een arme, zich schuldig gevoelende ziel. "Hoe kan iemand rechtvaardig zijn voor God?" Een gezicht op Christus in de belofte is de enig voldoende oplossing. Hij wordt daarom de rust en verkwikking van Zijn volk genoemd. "Dit is de rust, geeft de moede rust en dit is de verkwikking", Jes. 28 : 12. Laat een arme ziel Christus zien, van Hem spreken van vrede met God, aandeel in het verbond, bijzondere leiding hier en van eeuwig leven en heerlijkheid hiernamaals, alles is wèl. Hij kan geloven en zich verlaten op de belofte. Waarom? Omdat er niets is om de vervulling van de belofte te verhinderen. Christus is gestorven. Daarom is God rechtvaardig in het rechtvaardigen van de godde-

lozen. Christus was tot zonde gemaakt en een vloek. Daarom is God voor Zijn volk een zegenend God. Christus heeft getriomfeerd over de dood. Daarom kunnen gelovigen in Christus naam en door de kracht van de gemeenschap met Hem zingen: "O, dood, waar is uw prikkel?" Of wanneer de wolken dik en donker zijn in het sterfuur, dan kunnen zij op Christus als hun Gids door de dood heen vertrouwen: "Ja, ofschoon ik wandel door het dal", Psalm 23 : 4. Het geloof waarin zij leefden was een beproefd geloof. En zij kunnen het op dezelfde grond naar de eeuwigheid wagen, die hen veilig en getroost door de stormen en gevaren van de tijd droeg. Wat het geloof zo kostbaar, zo bevrijdend voor de ziel maakt is, dat het zijn houvast heeft in Christus, alleen zijn toevlucht in Hem. Het geloof ziet de Christus Gods en de zaligheid in de belofte. Daarom ondersteunt en verkwikt ze de ziel bij afwezigheid van het beloofde goed.

2. Het geloof ziet Gods hart in de belofte. Wat is een belofte zonder een indruk van de liefde van Gods hart in het woord? "Om Uws woords wil en naar Uw hart hebt Gij al deze grote dingen gedaan", zegt David 2 Sam. 7: 21. Dat is het geheim van al Gods beloften en alleen een gelovige kan ze verstaan. *Het geloof ziet in elke belofte Gods eeuwige verbondsliefde.* Is de roede, zegt de beproefde heilige, begrepen in de belofte? Dan is het goed voor mij dat ik verdrukt word. Het zou nooit in de eeuwige raadsbesluiten zijn besloten, ware het niet voor het bestwil. O, ik zal de roede kussen: "niet mijn wil geschiede, maar de Uwe". Moet het geloof beproefd worden? Moeten liefde en lijdzaamheid worden beproefd? Heeft mijn Vader en mijn God kracht beloofd die in overeenstemming daarmee is? Het is wel. Er is liefde in het vaststellen van de beproeving of anders zou God geen belofte hebben gegeven om mij eronder te ondersteunen. *Er is liefde zowel in de pijn als in de belofte.* En, is het "de mens gezet eenmaal te sterven?" Het is de verkozen weg naar het huis van mijn Vader. Dan, zegt de ziel zoals God eens tot Jacob deed, Gen. 46 : 3: "Vrees niet van af te trekken naar Egypte. Ik zal met u aftrekken". Uw God zal u niet aan het einde verlaten. Hij zal met u afdalen tot de kameren des doods en u eruit verlossen. *Uw Jezus bemint en leeft mee in uw sterven en bepaalt uw smarten en telt uw tranen en elke zucht van uw geloof.* Hij staat gereed om u te ontvangen en u voor te stellen aan de Vader. Gods hart is in al de slagen van Zijn hand. Het geloof ziet de Christus Gods en Zijn hart in de beloften en daarom handelt Hij naar deze beloften en ondersteunt en verkwikt Hij er de ziel door, al is het beloofde goed nog niet ontvangen.

Petrus Datheen 9.

We hebben ruimschoots aandacht gevraagd voor het leven van Petrus Datheen. Zijn naam is onder ons bekend, maar velen zullen van hem niet veel meer geweten hebben dan dat hij een psalmberijming gemaakt heeft die lang in de kerken gebruikt is en dat hij de Heidelbergse Catechismus vertaald heeft, waardoor deze in de nederlandse kerken zo grote betekenis heeft gekregen. Doordat Den Hertog in Houten het proefschrift van dr. Th. Ruys Jr. opnieuw heeft uitgegeven, waren we in de gelegenheid om daaruit te putten voor onze artikelen over Datheen. We verwijzen graag naar het boek zelf, want daarin staat natuurlijk veel meer van het leven van Datheen en hij wel voor ons is gaan leven als een dienaar die getrouw gearbeid en ook veel gedaan heeft in een tijd van verdrukking van de kerk in ons vaderland, willen we nog een en ander schrijven over de geschriften van Datheen en gaan daarbij ook te rade bij genoemd proefschrift, dat na vele jaren nog van grote waarde is.

Dr. Ruys schrijft over de betekenis van Datheen als schrijver o.a.:

"Datheen's betekenis als schrijver moet niet op dogmatisch terrein worden gezocht, maar op het gebied der practica. Wel is waar heeft hij in zijn kleinere geschriften vaak getoond ook dogmatische aanleg te hebben gehad en heeft hij — zoals straks bij de behandeling

dezer geschriften zal blijken — de Calvinistische beginselen, die hij met hart en ziel was toegegaan, daarin meer dan eens verdedigd, maar zijn *historische* betekenis als schrijver ligt toch ongetwijfeld hierin, dat hij aan de Nederlandse kerken een Psalmberijming en Catechismusvertaling heeft geschonken en mede heeft gewerkt aan de totstandkoming ener nieuwe Hollandse Liturgie. Daardoor is zijn invloed verstrekkender geweest, dan van één zijner tijdgenoten. Want terwijl zijn Psalmberijming ruim twee eeuwen door de kerken is gezongen, is zijn Catechismusvertaling nog steeds bij de Nederlandse Protestantse kerken in gebruik en is ook de huidige Liturgie nog in hoofdzaak gelijk aan de uitgave van 1566, welke mede door Datheen is bewerkt.

Toch heeft Datheen in deze geschriften betrekkelijk weinig oorspronkelijk werk geleverd. Zijn Psalmberijming sluit zich immers **zeer nauw aan bij de berijming van Marot en Beza, zijn Catechismusvertaling is een vrijwel letterlijk overzetting naar de derde hoogduitse editie, terwijl bij de Liturgie in hoofdzaak de bestaande Paltzische formulieren zijn gevolgd.**

En wat Datheen's overige geschriften betreft: deze zijn bijna alle geboren uit de kerkelijke strijd zijner dagen en dragen mitsdien, schier zonder uitzondering, een polemisch karakter. Hoe belangrijk zij dan ook mogen zijn om de strijd der 16e eeuw beter te leren verstaan, blijvende betekenis hebben zij toch niet gehad."

Dr. Ruys maakt een uitzondering voor het laatste geschrift van Datheen: *Een Christelycke samensprekinge uyt Gods Woort*. Dat kan onder de stichtelijke werken gerekend worden en is vrijwel het enige dat nog enige bekendheid bezit. Het is ook bekend onder de titel *Peerle der Christelycker vertroostinghe*. Hierna schrijft dr. Ruys eerst over de Psalmberijming van Datheen. We lezen over de *wordingsgeschiedenis*:

"Vóór het jaar 1566 bestond er voor de Nederlandse kerken nog geen algemeen bruikbare Psalmberijming. Wel had men er sinds 1540 de zgn. "Souterliedekens", een berijming der Psalmen van Willem van Zuylen van Nyeveld, maar daar deze "op wereldsche wysen berymt", d.w.z. op de melodie van bestaande volkliederen gezet waren, leenden zij zich wel voor *huiselijk* gebruik, omdat daardoor de aandacht der Roomse inquisiteurs minder getrokken werd, maar zouden uit dien hoofde minder geschikt zijn om te dienen voor het gebruik in de openbare godsdienstoefeningen. Voorts bediende men zich in de Nederlanden ook wel van de, bij de Hollandse kerken in Engeland in gebruik zijnde berijming van Utenhove, maar daar deze lang niet alle Psalmen bevatte — van 1551 tot 1561 verschenen er telkens afzonderlijk bundels, terwijl eerst de 12e september 1566 een volledige berijming het licht zag — voldeed zij al evenmin aan de voorwaarden, die haar voor algemeen gebruik geschikt zouden kunnen maken. En eindelijk was er ook nog in 1565 een berijming verschenen van L.D.H. Ghendt ('n schuilnaam voor Lucas de Heere te Gent), welke zich nauw aansloot bij die van Marot en Beza, maar eveneens slechts een gedeelte der Psalmen omvatte.

Het was dan ook om genoemde bezwaren, dat Datheen geen dezer berijmingen voor kerkelijk gebruik in de Nederlanden geschikt achtte, weshalve hij zich aangordde een geheel nieuwe berijming van de Psalmbundel tot stand te brengen, welke zich zowel in de bewoordingen als in de melodieën zo nauw mogelijk zou aansluiten bij de bestaande Franse berijming van Marot en Beza. Want vooral ook *deze* overweging woog bij Datheen zwaar, dat, waar er met de Franse kerken reeds overeenstemming bestond in de leer en in de ceremoniën, er nu ook eenvormigheid moest komen in het Psalmgezang.

In het voorwoord, dat hij aan de uitgave zijner Psalmen vooraf liet gaan, zet Datheen uitvoerig uiteen, wat hem tot deze arbeid had bewogen."

Dr. Ruys neemt dit voorwoord in zijn geheel op. Het is zeer lezenswaardig en belangrijk. We willen er iets uit aanhalen. Datheen geeft antwoord aan hen die menen dat er in die

tijd van vervolging veel meer oorzaak is om te zuchten en te wenen dan om te zingen. Hij schrijft:

Eerstlyk dat 'er een groot onderscheidt is, tusschen dat lichtvaerdige singen, daermeede de wereldt omgaet, ende dat singen der Psalmen Davids, daerin men niet alleen de stemme uiterlyk hoort, maer de woorden verstaet, daerdoor dat herte ten Hemel opgeheven ende in den geloove, godtzaeligheit ende geduldigheid gesterkt werdt. Daerom kan geen tydt tot zulk singen onbequam zyn. Ten anderen, soo en vindt men hier niet alleen vrolyke dankseggingen ende lofzangen, maer ook heerlyke gebeden ende Klaegliedekens, die ook in de hoogste be-nauwtheit der Kerke dienstig zyn.

Ten derden, dewyle de H. Jonas in den Walvisch, de meedegesellen Daniels in de vyerigen oven, David in zym meeste gevaerlykheden, Christus als hy nu den Jooden in de Dr. Ruys geeft een overzicht van de oudste **handen soude overgeleverd worden, met Psalmen, Klaegen, gebeden, lofsangen Gode gesongen, geklaegt, hem aengeroepen ende gepreessen hebben; soo konnen ook Christenen in sulken staet desgelyken doen.** Dies verhoop ik, dat mynen arbeydt tot deser tydt U.L. niet mishagelyk wesen sal."

Datheen schrijft overtuigend. Hij laat zien waarom hij dit werk ter handen heeft genomen, "ende door Godts genaede soo wydt gebracht", zoals hij zelf getuigt.

"Opdat ook de Christelyke Lezer een volkomen Handtboekskken hebben mogte, hebben ik den Christelyken *Catechismus* ende den voornaemsten deel der *Kerken Orde-ninge* ende der *Gebeden*, soo die by ons gebruykt zyn, tot den Psalmen laten drukken; alles tot beteringe der Kerken Christi." Zo schrijft Datheen verder in zijn voorwoord. "Stormenderhand", aldus dr. Ruys, "veroverde deze Datheense berijming een plaats in alle Calvinistische gezinnen en weldra werden zijn Psalmen bij de overal gehouden hagepreken met bezieling aangeheven. Zeker, ook aan zijn berijming kleefden gebreken, maar als we bedenken, dat hij deze arbeid, met het oog op de nood der kerken, in slechts zeer korte tijd heeft tot stand gebracht, ligt hierin voor dergelijke feilen zeker reeds een voldoende verontschuldiging. Hoezeer Datheen's berijming opgang maakte, blijkt wel uit het feit, dat zij reeds in het eerste jaar harer verschijning *minstens* vijf drukken beleefde, in 1567 minstens vier drukken, terwijl er in de daarop volgende jaren telkens nieuwe uitgaven van verschenen."

uitgaven en schrijft verder over *taal en stijl*. Datheen beoogde een berijming te geven, die zich zo nauw mogelijk bij de Franse aansloot en die geheel dezelfde maat en melodie bezat. Dit kon alleen bereikt worden min of meer ten koste van de Nederlandse taal. Dit hebben de beoordelaars van Datheen's werk veel te veel uit het oog verloren.

Tenslotte schrijft Ruys over *de plaats van Datheen's berijming in het kerkelijk leven*. Er zijn verschillende synodale besluiten genomen ten aanzien van de Psalmberijming van Datheen. Er was inmiddels ook een berijming van Marnix van St. Aldegonde gekomen. Het volk gaf de voorkeur aan de berijming van Datheen, al was de berijming van Marnix veel beter uit literair oogpunt. Naar haar innerlijke gehalte lag Marnix' berijming ver achter bij die van Datheen. Daarom bleef de berijming van Datheen bij de kerken in gebruik.

"Ook de Nationale Synode van Dordrecht in 1618-1619 vermocht hierin geen verandering te brengen, en zelfs nadat in 1773 Datheen's Psalmbundel officieel plaats had moeten maken voor onze tegenwoordige berijming, bleef men in verschillende gemeenten de oude tradities getrouw, zo zelfs, dat thans nog in enkele Zeeuwse kerken bij voorkeur Datheen's psalmen gezongen worden."

Zo schreef dr. Ruys in 1919. Sedert dien is er op het gebied van de Psalmberijming heel wat veranderd. De praktijk leert dat elke verandering nog geen verbetering is.

B.

1973 - 1988 Dankbaar herdenken

Op 6 juli was het 15 jaar geleden dat Stichting

Woord en Daad haar activiteiten begon. Hulpverlening aan minderbedeelden in de "Derde Wereld". Op zaterdag 17 september D.V. hoopt de stichting dit op zeven plaatsen te herdenken met een zang-en orgelavond. Hieraan werken o.a. mee:

In Amersfoort, St. Joriskerk:

Mannenkor der Ger. Gem. "Groot Rotterdam" en Geref. Kamerkoor. Aanvang 19.30 uur.

In Dirksland, Ned. Herv. Kerk:

Cantate Deo uit Amersfoort. Aanvang 19.30 uur.

In Goes, Magdalenakerk:

Urker Visserskoor "Crescendo". Aanvang 19.00 uur.

In Kampen, Bovenkerk:

Chr. Gem. Koor "Sjaloom" uit IJsselmuiden en Meisjeskoor "Deborah" uit Kampen, sopraan Esther Munsterman. Aanvang 19.30 uur.

In Leerdam, Ned. Herv. Kerk:

Chr. Gem. Koor "Vox Humana" uit Krimpen a/d IJssel, jongenssopraan Hans Veldhuizen. Aanvang 19.30 uur.

In Rotterdam, St. Laurenskerk:

Noordermannenkoor uit Rijssen, sopraan Riet den Hertog. Aanvang 19.00 uur.

In Veenendaal, Sionskerk:

Chr. Gem. Koor "Con Amore" en Jeugdkoor "The Messengers". Aanvang 19.30 uur.

N.B. Dit bericht kwam te laat voor opname in het vorige nummer van ons blad.

B.

"Helpende Handen"

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten.

De Vereniging "Helpende Handen" is een Vereniging die belangen behartigt van en hulp verleent aan gehandicapten en hun ouders/verzorgers. De hulp- en dienstverlening van de Vereniging bestaat o.a. uit maatschappelijk werk, praktisch pedagogische gezinsbegeleiding, praktische thuishulp en onderlinge ouderhulp.

Daarnaast kent de Vereniging regionale afdelingen, provinciale stuurgroepen, commissieactiviteiten en verzorgt zij publiciteit en voorlichting. De werkzaamheden worden verricht door vele vrijwilligers en beroepskrachten. De Vereniging telt ruim 13.000 leden. Het Landelijk Bureau is gevestigd te Woerden.

De Vereniging belegt D.V. 1 oktober 1988 haar najaarsvergadering.

Thema: Man en vrouw schiep Hij hen, relaties en seksualiteit bij mensen met een handicap.

Lezing 1: Mej. B.W. Hulsman te Nieuwer ter Aa: Relaties en seksualiteit bij mensen met een verstandelijke handicap.

Lezing 2: Dhr. F. van Beek te Sellingen: Relaties en seksualiteit bij mensen met een lichamelijke handicap.

Aanvang: 10.15 uur.

In de middagvergadering kunnen de aanwezigen deelnemen aan een tweetal gespreks-groepen. De dag wordt afgesloten met een forumbespreking.

Allen, zowel leden als niet-leden van onze Vereniging zijn van harte welkom. Crèche aanwezig.

Plaats van samenkomst: Scholengemeenschap "Guido de Brès", Haastrechtstraat 25, te Rotterdam-Lombardijen.

In verband met de broodmaaltijd stellen we het op prijs wanneer u zich vóór 28 september 1988 opgeeft bij het Landelijk Bureau van de Vereniging "Helpende Handen", Postbus 404, 3440 AK Woerden, tel. 03408-20390.

"Helpende Handen"

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten.

D.V. 3 oktober 1988 wordt er een bijeenkomst gehouden van de projectgroep "Diabetes", uitgaande van het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip" van "Helpende Handen", Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten. Deze bijeenkomst vindt plaats in het Arsenaal te Woerden en vangt aan om 19.45 uur.

Deze avond is een vervolg op de bijeenkomst

welke gehouden werd op 12 oktober 1987. Uit de evaluatieformulieren is gebleken dat er behoefte bestaat aan meerdere bijeenkomsten voor mensen met diabetes vanuit de reformatorische gezindte. Met name kwam naar voren het organiseren van vakanties en weekenden waarin rekening gehouden wordt met de reformatorische levenswijze. De projectgroep diabetes heeft zich in de afgelopen maanden gebogen over de beantwoording van de hulpvragen en behoeften van diabetici, zoals deze uit de evaluatie van oktober 1987 naar voren zijn gekomen. De avond zal uit twee gedeelten bestaan, te weten: een medisch-technisch gedeelte en een wat genoemd wordt het "informele gedeelte". Het medisch-technisch gedeelte zal worden ingevuld door Dr. Balk, internist in het ziekenhuis te Bennekom. Het tweede gedeelte zal door de projectgroep benut worden om met de bezoekers van gedachten te wisselen over concrete plannen van de projectgroep met betrekking tot de evaluatievragen van de vorige bijeenkomst. De projectgroep hoopt op een grote opkomst.

Voor meer informatie en/of aanmelding kunt u contact opnemen met de voorzitter van de projectgroep "Diabetes": dhr. C. van Tuyl, Paardebloemweide 53, 3448 TL Woerden, tel. 03480-21095.

"Helpende Handen"

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten.

De projectgroep "Autisme", van het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip" organiseert D.V. woensdag 5 oktober 1988 een ouderavond voor ouders van autistische kinderen. Plaats: Houttuinlaan 7 te Woerden. Aanvang: 19.45 uur.

Het thema van deze avond is "De godsdienstige opvoeding van onze kinderen". Hoe kunnen wij, ouders, deze onzichtbare zaken aan onze autistische kinderen uitleggen? Als spreker hoopt deze avond Ds. J.S. van der Net in ons midden te zijn. Ouders willen graag met elkaar praten over dit belangrijke onderwerp aangaande hun kinderen. Er is voldoende gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en vragen te stellen. Het doel van deze avond is dat ouders elkaar tot steun zijn bij de veelal moeilijke opvoeding van hun autistisch kind.

Voor meer informatie en/of aanmelding kunt u contact opnemen met familie Moret, telefoon 078-164957.

"Helpende Handen"

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten.

De projectgroep Schisis, van het onderzoeksproject "Tussen Wal & Schip", organiseert D.V. zaterdag 8 oktober 1988 een bijeenkomst voor ouders van kinderen met een schisis en jongeren met een schisis.

Plaats: Scholengemeenschap "De Driestar", Ronsseweg 557, Gouda.

Aanvang: 10.15 uur. Er is kinderopas aanwezig.

Schisis is een aangeboren afwijking. Bij de geboorte is de bovenlip, bovenkaak en/of het gehemelte van de baby niet gesloten. Er is een spleet, een schisis. Deze afwijking is te behandelen. Zolang het kind groeit houdt een team van deskundigen zich met de behandeling bezig.

Zaterdag 8 oktober hoopt mevrouw Havinga een inleiding te verzorgen. Zij maakt als maatschappelijk werkster deel uit van het schisissteam verbonden aan het academisch ziekenhuis in Groningen.

Contacten mogelijk maken tussen ouders en jongeren is de belangrijkste reden om deze bijeenkomst te beleggen. Met elkaar spreken over de vragen die er zijn, over moeilijke situaties, oplossingen en/of het dagelijks leven kan steun bieden. De projectgroep Schisis zoekt in samenwerking met verschillende instanties naar mogelijkheden om de vraag van ouders en jongeren naar contacten, structureel te beantwoorden.

Voor aanmelden en informatie kunt u zich richten naar dhr. G. van den Hoorn, tel. 05779-1792 (na 20.00 uur) of schriftelijk: projectgroep Schisis, postbus 404, 3440 AK Woerden.

Voor de jeugd

Nehemia 62.

"Toen zond Saballat tot mij op dezelfde wijze ten vijfden male zijnen jongen met een open brief in zijn hand.

Daarin was geschreven: Het is onder de volken gehoord, en Gasmu zegt: Gij en de Joden denkt te rebelleren, daarom bouwt gij een muur; en gij zult hun ten koning zijn, naar dat deze zaken zijn.

Dat gij ook profeten hebt besteld, om van u te Jeruzalem uit te roepen, zeggende: Hij is koning in Juda!

Nu zal het van de koning gehoord worden, naar dat deze zaken zijn: Kom dan nu, en laat ons te samen raadslaan."

Nehemia 6 : 5-7.

Beste jongelui!

We hebben jullie wat gedachten zoeken mee te geven, naar aanleiding van die jongen met die open brief, waarover gesproken wordt in het vijfde vers, dat we hierboven weer hebben afgeschreven.

We moeten het nu gaan hebben over de inhoud van die brief, zoals ons die verhaald wordt in de verzen 6 en 7.

Dat deze brief afkomstig was van de tegenpartij, onder leiding van Sanballat, dat is jullie nu bekend. Tot vier keer toe had hij een deputatie gestuurd om met Nehemia in contact te komen, om met hem overleg te plegen. Ik kan het ook zo zeggen: Om hem om de tuin te leiden. Om hem ten val te brengen. Want dat was uiteindelijk de opzet. Het was hem echter niet gelukt. Hij probeerde het voor de vijfde maal door middel van een open brief. Sanballat is listig. Ik kan natuurlijk ook zeggen: De duivel is listig. Want in dienst van de duivel verkeerde Sanballat. Vergeet niet en nooit, dat op de achtergrond van heel deze geschiedenis, de strijd staat van het slangenzaad tegen het vrouwenzaad. Konkreter gezegd: De strijd tussen de duivel en God. Of nog anders gezegd: De strijd van het rijk der duisternis en het koninkrijk Gods.

Als jullie de inhoud van de brief lezen in de verzen 6 en 7, dan gaat het in feite over "praatjes".

Want, om het heel eenvoudig te zeggen, laat Sanballat weten dat hij "gehoord" heeft wat er wordt verteld. Er werd namelijk verteld dat Nehemia met de Joden van plan waren om te rebelleren tegen de koning. En Gasmu - dat is waarschijnlijk dezelfde als Gese de Arabier - zegt, dat het waar is. Nehemia moet dus weten dat het niet zo maar een praatje is, wat uit de lucht gegrepen is. Het was echt waar. Het gerucht deed hardnekkig de ronde. En Gasmu, een vertrouwd persoon had het bevestigd. Het wordt allemaal zo sterk mogelijk gezegd, om alle gedachten aan argwaan bij voorbaat uit te sluiten. En, zo werd er verder verteld, aldus het verhaal in de brief, Nehemia bouwt de muur van de stad Jeruzalem. Dat wordt dan weer een sterke stad, een vesting. En van daaruit kan dan de opstand beginnen. Hij laat zich dan tot koning uitroepen. Nehemia, vriend, begrijp goed dat zulke geruchten heel veel kwaad kunnen doen. Want er wordt zelfs nog bij verteld, dat je profeten hebt besteld om van u te Jeruzalem uit te roepen, dat ge koning zijt. "Hij is koning in Juda!"

Je begrijpt, als de koning zulke geruchten hoort, dat hij het er niet bij zal laten zitten. Hij zal dan beslist zijn maatregelen nemen. Hij kan natuurlijk in zijn rijk geen opstand dulden. Hij zal dit op de meest afdoende wijze de kop zoeken in te drukken. Het ziet er dan voor jou niet al te best uit. Je bent nu wel als landvoogd aangesteld. Doch als de koning van het Medisch-Perzische rijk verneemt dat je op een coup (een staatsgreep) uit bent, dan kost het minstens je kop. Daarom, gebruik je verstand. Wij zoeken je ondergang niet. Integendeel. Laat je waarschuwen. We willen je zelfs helpen. "Kom dan nu, en laat ons te samen raadslaan".

Dat is het voorstel wat Sanballat Nehemia schriftelijk doet. Het klinkt allemaal prachtig. Het klinkt zo onschuldig. Het lijkt allemaal zo vriendelijk. Echt in het voordeel van Nehemia. Jullie kennen mogelijk wel het spreekwoord: Als de vos de passie preekt, boer, pas op je kippen.

Dat geldt hier wel in dubbele zin. Want het hele verhaal was niets anders dan een verzinsel. Het was gewoon een "leugen". Als jullie het woord "leugen" lezen, dan weet je natuurlijk tegelijk de oorsprong. Het komt bij de vader der leugenen vandaan. En dat is de duivel. Hij stelt de leugen voor in een heel mooi kleed. Doch het is heel bedriegelijk. Deze brief is eigenlijk niets anders, dan een voortzetting van de tactiek, waar de duivel reeds in het paradijs mee begonnen is. Hij kwam ook zo heel listig naar Eva toe. Het eten van de verboden boom werd zo onschuldig mogelijk voorgesteld. Doch het was in werkelijkheid een dodelijke vrucht. Zo is het hier ook. En zo gebeurt het vandaag nog. Daar worden heel wat praatjes rondgestrooid. "Men heeft gehoord". Het wordt door betrouwbare personen bevestigd. Jullie kennen allemaal wel deze gang van zaken. Want het is aan de orde van de dag. Het wonderlijke is, dat lasterpraatjes altijd afnemers vinden. Men luistert er graag naar. Men gaat er zelfs voor bij elkander op visite. De één weet iets nog al niet sterker te vertellen, dan de ander. En het wordt er bij gezegd, dat het echt zo maar niet uit de lucht gegrepen is. Want die zegt het ook. En die heeft het ook verteld. Ik heb het al van verschillende kanten gehoord. Het móet dus wel waar zijn. En, we weten natuurlijk wel, dat veel dingen overdreven worden. Doch daar heeft de duivel ter geruststelling ook een prachtige uitdrukking voor bij de hand. Want als is het dan niet helemaal waar, "men noemt toch geen koe bont, zonder dat er een plekje aan is." De "kern" van het verhaal, gaat dan als "waarheid" van mond tot mond, terwijl het niets anders is dan leugen en bedrog. Het is in strijd met het negende gebod. En dat luidt, maar dat weten jullie wel: "Gij zult geen valse getuigenis spreken tegen uw naaste". En dat God het met Zijn geboden zeer nauw neemt, kan de Heidelbergse catechismus ons leren. Want het antwoord op de vraag: Wat wil het negende gebod? moet jullie ook allemaal bekend zijn. Doch daar ik er niet zo zeker van ben, dat een ieder het antwoord weet, wil ik het hier wel laten volgen, in de hoop dat er nauwkeurig notitie van zal worden genomen. Het luidt aldus: "Dat ik tegen niemand valse getuigenis geve, niemand zijn woorden verdraaije, geen achterklapper of lasteraar zij, niemand lichtelijk en onverhoord oordele of helpe veroordelen; maar allerlei liegen en bedriegen, als eigen werken des duivels, vermijde, tenzij dat ik de zware toorn Gods op mij laden wil; insgelijks, dat ik in het gericht en alle andere handelingen de waarheid liefhebbe, oprechtelijk spreke en belijde; ook mijns naasten eer en goed gerucht naar mijn vermogen voorsta en bevordere." Dit antwoord mag gerust twee keer gelezen worden. Want ik geloof dat er tegen dit gebod zwaar en menigmaal gezondigd wordt. Wie kan hier zijn hand in eigen boezem steken, zonder hem er melaats uit te halen? Vergeet niet dat Jezus eens heeft gezegd tegen mensen die met de waarheid in hun zak rondliepen - let wel: in hun zak/hoofd, niet in hun hart - "Gij zijt uit uwen vader de duivel, die een leugenaar en een mensenmoordenaar is van den beginne". De tong van een mens is maar een klein lid, doch hij is tot grote dingen in staat. Je kunt er mee zegenen en vloeken. Je kunt er de waarheid mee spreken, maar je kunt er ook mee liegen en bedriegen. De dichter, die zichzelf had leren kennen, bad niet voor niet:

*Zet HEER' een wacht voor mijne lippen;
Behoed de deuren van mijn mond;*

*Opdat ik mij tot genen stond,
Iets onbedachtzaams laat ontglippen.*

Een bede, die ons allemaal wel past, dacht ik. Wees daarom maar voorzichtig met het "horen" naar alles wat verteld wordt. En wees dubbel voorzichtig, om alles wat je hoort door te vertellen. Als je de dingen goed gaat doorzien, is de ellende, waarin de gehele wereld verkeert, een gevolg van liegen en bedriegen. "Ik weet waar gij woont, namelijk waar de troon des Satans is", is ten deze een zeer veelzeggende uitdrukking. De satan heeft zij troon gesticht op deze wereld. Niet rechtens, maar wederrechtelijk. Zijn invloed is enorm! De gehele wereld loopt hem na. Men gelooft de leugen en verbreidt de leugen. Dit gebeurt tot op de preekstoelen toe. Ik denk aan al die predikers die een ander evangelie prediken dan hetgeen door Paulus is verkondigd. Het zij degenen die de drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid niet voluit tot hun recht doen komen. Men wordt dan op valse gronden zalig gesproken. En men gelooft het gaarne. Zo is een mens ook nog.

Nu is het een wonder, voor diegenen die aan hun bestaan zijn ontdekt, dat er EEN geweest is, DIE als een Lasteraar, Leugenaar, Iemand Die de duivel heeft, veroordeeld is. En dat op valse gronden, opdat zondaren op rechtsgronden zouden kunnen worden vrijgesproken. Dat is de Heere Jezus Christus. Ware Hij niet gestorven, er zou voor geen sterfeling levensmogelijkheid zijn.

Dat is de WAARHEID. En het geloof in de waarheid maakt ons alleen vrij. Eeuwig vrij, van zonde en schuld, en geeft een recht op het eeuwige leven. Gelukkig zijn diegenen die een open oor voor de waarheid hebben gekregen. Zij willen eerlijk behandeld worden, en niet bedrogen. Daarom is hun bede, waar ik voor ditmaal mee wil eindigen:

*Leid mij in Uw waarheid, leer
Ijv'rig mij Uw wet betrachten.
Want GIJ zijt mijn heil, o HEER',
'k Blijf U al den dag verwachten.*

Voor ditmaal hebben jullie weer voldoende stof om over na te denken.
De hartelijke groeten van jullie aller vriend,
Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Uit het zieleleven, over geloofsverzekerdheid,
door Prof. G. Wisse.
Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

Kortgeleden is de vierde druk verschenen. De schrijver is al in 1957 op hoge leeftijd heengegaan, maar verschillende geschriften van zijn hand vinden nog belangstellende lezers. Dat is verblijdend. Wisse had zijn eigen manier van spreken en schrijven. Ds. Van der Meij van Alphen aan den Rijn zegt in een *Ten geleide*: "Op de vraag of Wisse zijn tijd niet gehad heeft, kunnen we heel kort antwoorden, namelijk dat Gods genadewerk, dat hij beschrijft, zich niet aan de tijd aanpast, maar steeds weer op de tijd inwerkt. Het werk van de Geest, Die uitgaat van de Vader en de Zoon, verandert en veroudert nooit. Zonder twijfel zullen allen, die niet onbekend zijn met het genadeleven, de inhoud van dit boekje in meer of mindere mate herkennen. Overigens geeft het leiding aan allen. Ouderen en jongeren. U kunt van de aktualiteit van dit geschrift verzekerd zijn. Het geeft Bijbelse antwoorden op de vele raadsels in de ziel van hen, die zich bezorgd afvragen of hun geloof niet meer dan louter verstandelijke kennis is."

Prof. Wisse schreef indertijd zelf in een *Woord vooraf*: "De bedoeling van dit geschrift is niet een wetenschappelijke verhandeling over geloofsverzekerdheid te leveren, maar om voor eenvoudigen een meer praktische uiteenzetting te geven. Moge deze poging tot lering, troost en stichting strekken, opdat in meerdere bevinding van het geestelijke leven de naam des Heeren verheerlijkt worde."

De samenstelling van dit boekje vond haar aanleiding in het vinden van een geschriftje in zijn bibliotheek, waarvan de titel luidt: Onderrichtende brief van Ralph Erskine aan een zekere juffrouw, handelende over de enige en zekerste grond van het geloof. Deze brief is in het boekje opgenomen. Naar aanleiding van de zaken in deze brief behandeld geeft Prof. Wisse enige verdere toelichting, tot lering en troost van degenen die staan naar vermeerdering van het geestelijk leven.

We kunnen dit boekje van harte aanbevelen. De heruitgave is in hedendaagse spelling. Het telt 53 pagina's en kost f 12,50.

B.

BEJAARDENCENTRUM

"REHOBOTH"

Michelangelostraat 98 - 3066 NM Rotterdam

Bent u voornemens om zelfstandig in een service-flat te gaan wonen in een beschermde omgeving en in eigen levensbeschouwelijke sfeer?

Voorkom teleurstellingen en laat Uzelf tijd inschrijven.

Het bejaardencentrum bevat 1-, 2-, en 3 kamerwoningen en is gelegen in Rotterdam-Alexanderpolder op 25 meter afstand van het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente.

Momenteel zijn er twee 2-kamerflats en drie 1-kamerflat beschikbaar.

Alle gewenste inlichtingen kunt u verkrijgen bij onze beheerder:
J. Visser, Michelangelostraat 98, 3066 NM Rotterdam, tel. 010 - 4209806.

STATENVERTALING

contra

NIEUWE VERTALING

(7e tienduizendtal)
A. Bergsma.

In deze brochure wordt aangetoond op welke manier kernwaar heden uit de Schrift in de nieuwe vertaling van het NBG (1951) worden aangetast en verzwakt.

De brochure "Groot Nieuws, een ramp voor de kerk" toont aan hoe de Schrift door de moderne "dynamische" vertaalmethoden van haar kracht wordt beroofd.

De brochures tellen resp. 48 en 68 pagina's en kosten f 3,95 en f 4,75, excl. verzendkosten.

Bestelling in enveloppe zonder postzegel sturen aan:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

Volledig pension aangeboden in het landelijk dorp Kesteren in de Betuwe, 3 km. van Rhenen.
PENSION DE PEEL

Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

**PLAATS UW
FAMILIEBERICHTEN
IN
BEWAAR HET PAND**

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
& DAAD**

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

HELP EEN KIND MET:

- voedsel en kleding in acute noodsituatie van nu
- onderwijs om op eigen benen te staan voor straks
- bijbelse boodschap die tot zegen kan zijn voor altijd

FINANCIËLE ADOPTIE v.a. f 37,50 p.m

Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

